

Beslut

efter kvalitetsgranskning av det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser vid
Strandängsskolan i Båstads kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Strandängsskolan avseende kvaliteten inom det specialpedagogiska arbetet för att stödja lärare inom garantin för tidiga stödinsatser.

Granskningens syfte är att bedöma kvaliteten i de samråd som sker inom garantin för tidiga stödinsatser. I dessa samråd ska personal med specialpedagogisk kompetens bidra med sin kompetens till skolors arbete med att främja de yngre elevernas språkliga (svenska) och matematiska utveckling.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av skolenhetens förberedelse och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd. Av författningsstödet framgår i vilka situationer som samråd ska ske och där beskrivs även de centrala begreppen i garantin.

Skolinspektionen besökte Strandängsskolan den 20 april 2023. Besöket genomfördes av utredarna Sylvia Lindqvist och Roger Persson.

Vid granskningsbesöket inhämtades information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med lärare och förskollärare som undervisar i förskoleklass.
- En gruppintervju lärare som undervisar i åk 1-3.
- En intervju med personal med specialpedagogisk kompetens.
- En intervju med rektorn.
- Studier av dokument som begärts in från skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

Den här granskningen är del av ett större regeringsuppdrag att följa upp och utvärdera garantin för tidiga stödinsatser (<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/garanti-for-tidiga-stodinsatser/>).

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2023.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att arbetet på Strandängsskolan kan utvecklas avseende samråd inom garantin för tidiga stödinsatser.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom följande del.

- Att utveckla samsyn kring garantins begrepp och rutiner för arbetet med de samråd som ska ske mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom följande delar.

- Att säkerställa att särskild bedömning vid indikation sker i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens.
- Att säkerställa att samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens blir likvärdiga i såväl matematik som svenska och svenska som andraspråk.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 10 november 2023 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se.

Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2022:8799) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att arbetet inom de granskade områdena "Förberedelser för samråd" och "Genomförande av samråd" inom garantin för tidiga stödinsatser kan utvecklas.

Granskningen visar att det finns ett nära samarbete mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens och att det förs samtal i det dagliga arbetet om hur det gemensamma arbetet kring elevernas måluppfyllelse ska utformas. Det finns rutiner för när garantins olika material ska genomföras, men rutinerna omfattar inte de samråd som ska ske i arbetet med garantin. Det förs inte heller några specifika samtal om vad garantin ska leda till på skolan och det saknas en samsyn i personalgruppen kring innebörden i de begrepp som är centrala i arbetet med garantin. Behov av kompetensutvecklingsinsatser har inte identifierats i arbetet med garantin.

Granskningen visar vidare att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens löpande analyserar resultaten av de obligatoriska materialen tillsammans och tar avstamp i bland annat dessa analyser för att se vad som påverkar elevernas resultat. Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens använder sina specifika kunskaper och samtalar om vilket stöd som fungerar för olika elever samt analyserar undervisningen tillsammans. Däremot är det tveksamt om det sker en särskild bedömning vid indikation i samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens. Samråd kring arbetet med matematik är heller inte likvärdigt med samråd kring svenska och svenska som andraspråk.

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

Skolans rutiner omfattar inte garantins samtliga delar

Granskningen visar att det finns ett nära samarbete mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens och att de löpande för samtal om undervisning, extra anpassningar och särskilt stöd. Dock framkommer att dessa samtal inte specifikt är kopplade till arbetet med garantin utan ligger inom ramen för skolans generella arbete.

En stor del av arbetet kring undervisning och insatser utifrån elevernas behov sker spontant och lärarna uppger att det inte finns några nedskrivna rutiner för arbetet med garantin, annat än när i tid de obligatoriska materialen ska genomföras. Exempelvis framkommer i intervjuer att det inte finns några rutiner för de samråd mellan lärare och personal specialpedagogisk kompetens som ska genomföras inom garantin.

Av intervjuerna framgår att det inte finns någon samsyn på skolan om garantins olika delar och att personalen inte har diskuterat de begrepp som är centrala i garantin. Exempelvis råder olika uppfattningar om vad "indikation" och "samråd" innebär. Av intervjuer med undervisande lärare och rektorn framkommer att de inte specifikt pratat om vad garantin ska leda till på skolan utan mer om vad deras generella arbete ska leda till, som högre måluppfyllelse eller att ge elever rätt utbildning. Lärare i förskoleklass uppger dock att de har arbetat fram rutiner i arbetet med garantin och att förskoleklassen har inkluderats mer i skolans arbete tack vare garantin.

Granskningen visar att behov av kompetensutvecklingsinsatser inte har identifierats i samband med arbetet med garantin. Lärare i förskoleklass uppger att de har deltagit i kompetensutveckling och kollegialt lärande kring implementeringen av LGR-22, men inte specifikt utifrån garantin. De pekar på att de kan se ett behov av mer kunskap kring matematik i arbetet med garantin, då mycket fokus idag ligger på svenska, medan lärare i årskurs 1-3 uppger att de behöver mer kunskap inom svenska som andraspråk. Rektorn uppger att det skulle vara önskvärt med någon form av kompetensutveckling kring garantin varje termin.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Motivering

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tar stöd i varandras professioner

Av intervjuer framgår att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens analyserar resultaten av de obligatoriska materialen tillsammans och pratar om vilka anpassningar och stödåtgärder som kan sättas in. Det framkommer även att lärare och personal med specialpedagogisk kompetens genom skolans generella arbete gör uppföljningar av de anpassningar och stödinsatser som sätts in utifrån såväl kartläggningsmaterial och bedömningsstöd som andra screeningar. Lärarna uppger även att de får handledning av specialpedagogen.

Enligt lärare i årskurs 1-3 genomförs läsdelen av bedömningsstödet av en person med specialpedagogisk kompetens som är anställd som resurs riktad mot garantin. Denna resurs gör även en sammanställning av bedömningsstödet vilken ligger till grund för ett möte med lärare och specialpedagog om insatser utifrån vad bedömningsstödet visar. Enligt lärare i förskoleklass genomförs en del av kartläggningsmaterialet av en logoped, som tillsammans med lärare, specialpedagog och biträdande rektor medverkar i att planera insatser under året utifrån vad kartläggningsmaterialet visar.

Av intervjuer framgår dock en oklarhet kring huruvida särskild bedömning för elever som visat indikation äger rum under ovan nämnda genomgångar av materialets resultat eftersom begreppet "indikation" tolkas olika av olika lärare och personal med specialpedagogisk kompetens på skolan.

Skolan har ett större fokus på språkutveckling än på matematik

Enligt rektorn är elevernas måluppfyllelse generellt lägre i matematik än i svenska och svenska som andraspråk. Av intervjuer med rektorn och undervisande lärare framkommer att de på skolan inte har kommit lika långt i arbetet utifrån garantin i matematik som i svenska och svenska som andraspråk då skolan haft ett större fokus på språkutveckling. Några skillnader kring hur stödet fördelas mellan pojkar och flickor har de inte identifierat på skolan, trots att de enligt rektorn gör analyser uppdelade på flickor och pojkar.

Identifierat utvecklingsområde

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- **Att utveckla samsyn kring garantins begrepp och rutiner för arbetet med de samråd som ska ske mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens.**

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens (särskild bedömning, planering av stöd och uppföljning av extra anpassningar)¹.

¹ 3 kap. 4 a § skollagen (2010:800).

Granskningen visar att det på Strandängsskolan i Båstad saknas kända rutiner som omfattar samtliga samråd inom garantin. Det saknas också samsyn om vad garantin innefattar och förståelse för de särskilda begrepp som särskiljer arbetet med garantin. Genom att utveckla skolans rutiner för hur samråden ska gå till blir arbetet mindre personbundet och sårbart, vilket i sin tur bidrar till en ökad kontinuitet och långsiktighet. Gemensamma diskussioner om vad garantin omfattar och dess centrala begrepp ("visa indikation", "särskild bedömning" och "samråd") ökar förutsättningarna för att nå målet med garantin. Det är särskilt viktigt att det finns en samsyn om den låga tröskel som ska krävas för att en elev ska bedömas uppvisa "indikation". Detta för att minimera risken för att elever som inte har så uppenbara stödbehov förblir oupptäckta.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderar Skolinspektionen att rektorn ger lärare och personal med specialpedagogisk kompetens förutsättningar att utveckla skolans rutiner så de innefattar samtliga tre samråd och också tydliggör lärares och personal med specialpedagogisk kompetens ansvar i de olika delarna. I samband med att rutinerna utvecklas kan också diskussioner föras som syftar till att nå en gemensam förståelse om vad som särskiljer garantin och dess begrepp från skolans ordinarie arbete med stödinsatser.

Med fördel kan Skolverkets rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser användas i detta arbete.²

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att säkerställa att särskild bedömning vid indikation sker i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens.
- Att säkerställa att samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens blir likvärdiga i såväl matematik som svenska och svenska som andraspråk.

² Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Ansvarig förskollärare eller lärare ska i förskoleklassen, årskurs 1 och 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling.³ Den särskilda bedömningen ska ske i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens.⁴

Granskningen visar att det, utifrån att det i kollegiet saknas en samsyn och förståelse för de särskilda begrepp som är centrala i arbetet med garantin, är oklart om särskild bedömning för elever som visat indikation sker i samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens på skolan. Att särskild bedömning i samråd kring elever som uppvisar indikation inte genomförs i enlighet med garantin kan medföra att elever som har mer svårupptäckta stödbehov riskerar att inte upptäckas i tid och att de stödinsatser som sätts in inte har optimal effekt. Genom att särskild bedömning av elever som visar indikation sker i samråd mellan lärare och personal med specialpedagogisk kompetens skapas förutsättningar för att syftet med garantin bättre kan uppfyllas.

Vidare visar granskningen att arbetet med garantin i matematik inte är likvärdigt med motsvarande arbete i svenska och svenska som andraspråk vilket även det kan leda till att elever med stödbehov inte upptäcks i rätt tid och får det stöd och de anpassningar de har behov av. Genom att arbetet med garantin blir likvärdigt ökar förutsättningarna att lyckas med garantins målsättning ytterligare.

³ 3 kap. 4 § 1 st. skollagen.

⁴ 3 kap. 4 a § skollagen.

Mot bakgrund av ovanstående rekommenderas rektorn att se till att personal med specialpedagogisk kompetens används i både särskild bedömning vid indikation och planering av stödinsatser. Rektorn rekommenderas även att verka för samrådsarbetet inom matematik blir likvärdigt med samrådsarbetet inom svenska och svenska som andraspråk. Utöver det kan rektorn sträva efter att skapa goda förutsättningar för ett kollegialt lärande där olika professioners kompetenser används i analys och utveckling av lärares undervisning. Skolverkets rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser kan med fördel användas i detta arbete.⁵

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Ana-Maria Koci Spång.

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Sylvia Lindqvist (föredragande), utredare Roger Persson, samt utredare Roger Thuring medverkat.

⁵ Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade utifrån Skolverkets rekommendationer för arbetet med garantin.⁶

Följande områden granskas:

Förberedelser för samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens etablerar ett nära samarbete och samtalar om hur det gemensamma arbetet med garantin ska utformas och hur arbetet ska leda till att syftet med garantin uppfylls.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens identifierar behov av och föreslår kompetensutvecklingsinsatser inom garantins område.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens arbetar tillsammans utifrån organisationens och skolans rutiner och med frågorna vad, hur, när och av vem något ska göras inom garantin.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens utvecklar en samsyn kring begrepp och målsättning för arbetet med garantin.

Genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens tar stöd i varandras kompetens i arbetet med att möta elevernas varierande förutsättningar och behov.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens reflekterar och analyserar tillsammans hur undervisningen har utgått från ett varierat sätt att lära och hur eleverna har fått möjlighet att visa sina kunskaper.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens samtalar om vilket stöd som fungerar för eleven.

Lärare och personal med specialpedagogisk kompetens analyserar tillsammans resultaten av de obligatoriska materialen utifrån vad det är som påverkar elevernas resultat.

⁶ Skolverket (2022). *Rekommendationer om arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklass och lågstadiet*. Tillgänglig via < <https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/rekommendationer/rekommendationer-om-arbetet-med-garantin-for-tidiga-stodinsatser-i-forskoleklass-och-lagstadiet> >.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
[Garanti för tidiga stödinsatser \(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se/om-skolinspektionen/om-utredningarna/garanti-for-tidiga-stodinsatser).

Bilaga 2: Författningsstöd

Förberedelser och genomförande av samråd inom garantin för tidiga stödinsatser

I skollagen finns bestämmelser om en garanti för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Garantin består av flera led för att säkerställa att elever i behov av stödinsatser får rätt stöd i rätt tid. Enligt skollagen ska ansvarig förskollärare eller lärare i förskoleklassen, årskurs 1 och 3 i grundskolan under vissa förutsättningar genomföra en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling. Den särskilda bedömningen ska göras om det, utifrån obligatoriska kartlägnings- och bedömningsmaterial, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik som gäller för aktuell skolform.⁷

Om det efter en sådan särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie verksamheten eller göras en anmälan om eventuellt behov av särskilt stöd till rektorn enligt 7 §.⁸

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts. Resultatet av uppföljningen ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.⁹

Skollagen definierar tre situationer inom garantin för tidiga stödinsatser, där ansvarig förskollärare eller lärare som huvudregel ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens. Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid den särskilda bedömningen av en elevs eventuella behov av extra anpassningar och särskilt stöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik samt vid planering av sådana extra anpassningar så att rätt stödinsatser utformas för eleven.

⁷ 3 kap. 4 § 1 st. skollagen (2010:800).

⁸ 3 kap. 4 § 2 st. skollagen.

⁹ 3 kap. 4 b § skollagen.

Den ansvariga förskolläraren eller läraren ska också vid uppföljningen av det stöd som getts samråda med personal med specialpedagogisk kompetens.¹⁰

Av förarbetena framgår att syftet med garantin för tidiga stödinsatser inte bara är att de elever som är i behov av stödinsatser ska få sådana insatser tidigt. Avsikten är också att det ska säkerställas att dessa insatser är utformade utifrån elevens behov. Specialpedagogisk kompetens kan enligt förarbetena bidra till att stödinsatserna utformas på ett ändamålsenligt sätt och även bidra i utvärderingen av insatserna.¹¹

Vidare anges i förarbetena att personal med specialpedagogisk kompetens ska vara ett stöd för ansvarig förskollärare eller lärare, bland annat vid bedömningen av behovet av stödinsatser hos de elever som befinner sig i gränslandet mellan dem som inte bedöms ha något sådant behov och elever där förutsättningarna för extra anpassningar eller anmälan till rektorn enligt 7 § redan är uppfyllda. På vilket sätt samrådet ska genomföras måste avgöras från fall till fall. Även i fråga om planering måste det sätt på vilket samrådet ska genomföras avgöras från fall till fall.¹²

I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.¹³ Vidare anges att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd, och samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.¹⁴

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt hjälp de behöver. Rektorn har vidare ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹⁵

¹⁰ 3 kap. 4 a § skollagen.

¹¹ Regeringens proposition 2017/18:195. *Läsa, skriva räkna – en garanti för tidiga stödinsatser*, s. 51 f.

¹² Prop. 2017/18:195 s. 86.

¹³ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 22), 1. Skolans värdegrund och uppdrag, avsnitt En likvärdig utbildning.

¹⁴ Lgr 22, avsnitt 2.2 Kunskaper.

¹⁵ Lgr 22, avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.